

Overzicht verkiezingsprogramma's

Fragmenten uit de verkiezingsprogramma's op het gebied van integratie, discriminatie, vrouw/man-emancipatie en lhbt-emancipatie

Maart 2018

Introductie

Op 21 maart 2018 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Dit document geeft een overzicht van de fragmenten uit de Rotterdamse verkiezingsprogramma die betrekking op de vier thema's waar IDEM zich mee bezighoudt: integratie, discriminatie, vrouw/man-emancipatie en lhbt-emancipatie.

Enkel de partijprogramma's zijn opgenomen van de politieke partijen die al in de gemeenteraad zitten of volgens de peilingen een kans hebben om in de gemeenteraad gekozen te worden.

Het gaat om de volgende verkiezingsprogramma's:

- Leefbaar Rotterdam: Voor onze veiligheid. Voor onze vrijheid. Voor onze stad. Verkiezingsprogramma 2018-2022. [Volledig programma.](#)
- PvdA: Rotterdam van iedereen! Verkiezingsprogramma 2018-2022. [Volledig programma.](#)
- D66: Wereldstad in wording: Verkiezingsprogramma 2018-2022: D66 Rotterdam. [Volledig programma.](#)
- VVD: Werken voor iedereen: Verkiezingsprogramma 2018-2022. [Volledig programma.](#)
- SP: Actieplan voor Rotterdam: Op basis van vertrouwen. Verkiezingsprogramma van de SP Rotterdam voor de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018. [Volledig programma.](#)
- CDA: Maak het verschil! Verkiezingsprogramma CDA Rotterdam 2018-2022. [Volledig programma.](#)
- NIDA: Maak één wereld van verschil. Eén wereld in, één stad, in NIDA partijprogramma 2018-2012. [Volledig programma.](#)
- GroenLinks: Samen weken aan een eerlijk en groen Rotterdam: Verkiezingsprogramma 2018-2022. [Volledig programma.](#)
- Christenunie –SGP: Jij en ik: samen méér Rotterdam: Verkiezingsprogramma Christenunie SGP-Rotterdam 2018-2022. [Volledig programma.](#)
- Partij voor de Dieren: Plan B voor Rotterdam. Verkiezingsprogramma Gemeenteraad 2018. [Volledig programma.](#)
- PVV: PVV Rotterdam. Rotterdam voor de Rotterdammers. Verkiezingsprogramma 2018-2022. [Volledig programma.](#)
- DENK: Denkend aan Rotterdam. Rotterdam is van ons allemaal. Verkiezingsprogramma Gemeenteraadsverkiezingen 2018. DENK Rotterdam. [Volledig programma.](#)

Overzicht per IDEM thema

1. Discriminatie	5
1.1 Leefbaar Rotterdam.....	5
1.2 PvdA	5
1.3 D66.....	5
1.4 VVD	6
1.5 SP	7
1.6 CDA.....	7
1.7 NIDA	8
1.8 GroenLinks	9
1.9 Christenunie - SGP.....	10
1.10 Partij voor de Dieren.....	11
1.11 PVV.....	11
1.12 DENK.....	12
2. Lhbt-emanicipatie	14
2.1 Leefbaar Rotterdam.....	14
2.2 PvdA	14
2.3 D66.....	14
2.4 VVD	15
2.5 SP	15
2.6 CDA.....	16
2.7 NIDA	16
2.8 GroenLinks	16
2.9 Christenunie - SGP.....	17
2.10 Partij voor de Dieren.....	17
2.11 PVV.....	17
2.12 DENK.....	17
3. Vrouw/man-emanicipatie	18
3.1 Leefbaar Rotterdam.....	18
3.2 PvdA	18
3.3 D66.....	18
3.4 VVD	18
3.5 SP	19
3.6 CDA.....	19

3.7 NIDA	19
3.8 GroenLinks	20
3.9 Christenunie - SGP.....	20
3.10 Partij voor de Dieren.....	21
3.11 PVV.....	21
3.12 DENK.....	21
4. Integratie	22
4.1 Leefbaar Rotterdam.....	22
4.2 PvdA	23
4.3 D66.....	24
4.4 VVD	25
4.5 SP	26
4.6 CDA.....	27
4.7 NIDA	28
4.8 GroenLinks	30
4.9 Christenunie - SGP.....	31
4.10 Partij voor de Dieren.....	32
4.11 PVV	33
4.12 DENK.....	33

1. Discriminatie

Discriminatie is het maken van ongeoorloofd onderscheid tussen mensen en groepen op basis van kenmerken die in een specifieke situatie niet van belang zijn, zoals ras, sekse, levensbeschouwing, seksuele gerichtheid, handicap en leeftijd. De gemeente Rotterdam voert beleid om discriminatie aan te pakken. Bovendien worden discriminatievraagstukken geregeld besproken in de gemeenteraad.

1.1 Leefbaar Rotterdam

“Effectieve aanpak door doelgroepenbeleid en etnische registratie” (pag. 10)

“Zwarte Piet moet Zwarte Piet blijven” (pag. 9)

1.2 PvdA

“Want wat betekenen al die rooskleurige economische berichten, als je niet aangenomen wordt omdat je vrouw bent en graag kinderen wil? Als je bijvoorbeeld een Turkse of Marokkaanse achternaam hebt en niet eens wordt uitgenodigd? (pag. 5)

“Gelijke kansen op de werkvloer

Quota voor een goede afspiegeling

De arbeidsmarkt is scheef. Rotterdammers hebben niet allemaal dezelfde kansen. We hebben schoon genoeg van arbeidsmarktdiscriminatie en we hebben lang genoeg gehoord dat het probleem zichzelf wel oplost. We willen quota zodat de Rotterdamse arbeidsmarkt straks een goede afspiegeling is van Rotterdam.

Anoniem solliciteren voor gelijke kansen

We starten een pilot met anoniem solliciteren bij alle gemeentelijke instellingen in Rotterdam.

Antidiscriminatie belonen

In aanbestedingen worden bedrijven met antidiscriminatiebeleid beloond. Dit wordt openlijk benoemd. Discriminatie is niet alleen op basis van afkomst, maar bijvoorbeeld ook op basis van leeftijd, sekse en seksuele geaardheid of fysieke dan wel verstandelijke beperking.” (pag. 6-7)

“Eerlijke selectie

Selectie op scholen op basis van inkomen, sociale klasse of andere uitsluitingsnormen is afgelopen. We gaan actief discriminatie bestrijden.” (pag. 9-10)

1.3 D66

“Deltaplan Discriminatie

Discriminatie op de arbeidsmarkt is helaas nog aan de orde van de dag. Het is voor D66 onacceptabel dat iemands afkomst, geaardheid of geslacht bepalend is voor iemands kansen. Ook een arbeidshandicap of de leeftijd van een sollicitant moeten geen beperking zijn om iemand aan te nemen. Werkgevers die veroordeeld worden voor discriminatie, krijgen gedurende vijf jaar geen

opdrachten meer van de gemeente. Een goed diversiteitsbeleid zal verder een belangrijk positief criterium worden bij de selectie van opdrachtnemers van de gemeente. We moedigen aangifte in geval van arbeidsmarktdiscriminatie aan. De gemeente zal anoniem solliciteren invoeren, zodat vooroordelen die gepaard gaan met achtergrond en sekse geen rol kunnen spelen bij de briefselectie. Daarnaast zet de gemeente een actief beleid in om de diversiteit van de ambtelijke top sterk te vergroten." (pag. 16)

" Kleurenblind een gelijkwaardige stad in 2022

Alle Rotterdammers moeten kunnen rekenen op een gelijke behandeling en beoordeeld worden op hun gedrag en niet hun afkomst of geaardheid. Dit gebeurt helaas nog lang niet altijd. De politie maakt bewust en onbewust bij haar opsporingsmethoden gebruik van etnisch profileren. Etnisch profileren is ongrondwettelijk en ook nog eens ineffectief. Bij het uitgaan en in het dagelijkse leven worden mensen geweigerd of anders behandeld op basis van hoe ze er uitzien. Dat is onacceptabel en moeten we keihard bestrijden.

Etnisch profileren door de politie

We hebben een uitstekend politiekorps in Rotterdam met ijzersterke agenten, maar dat neemt niet weg dat er veelvuldig sprake is van etnisch profileren. De politie dient, wanneer ze mensen staande houdt, te selecteren op gedrag en niet op basis van etnische kenmerken. Als de politie zich op de aanhouding van etnische groepen richt, gaan individuele verdachten en daders eerder vrijuit. Door etnisch profileren raken groepen vervreemd van de samenleving en uiteindelijk maakt dat ons allemaal onveiliger. Binnen de politie dient daarom reflectie te worden gestimuleerd als het aankomt op onbewuste selectieprocessen. De politie zal met stopformulieren duidelijk maken op welke grond ze iemand staande houdt. Ook dient zij in alle lagen diversiteit uit te stralen, zodat alle Rotterdammers zich kunnen herkennen in de politie.

Discriminatie in het uitgaansleven

Rotterdammers hebben in het uitgaansleven nog veel te vaak te maken met discriminatie. Ze worden aan de deur geweigerd op basis van hun afkomst. Discriminatie dient fel bestreden te worden, zeker in de rechtvaardige wereldstad die we willen zijn. We zijn allen gelijkwaardig en moeten enkel beoordeeld worden op hoe we ons gedragen. Het Panel Deurbeleid Rotterdam onderzoekt discriminatie bij het deurbeleid in Rotterdam en zal meer slagkracht krijgen om dit met mystery guests te testen. We moedigen horecaondernemers aan om zich aan te sluiten bij het convenant van het Panel. Het is van belang dat slachtoffers ook aangifte doen van discriminatie. Een veroordeling kan leiden tot de intrekking van een exploitatievergunning." (pag. 67-68)

1.4 VVD

"Voor wie in Rotterdam zijn kans grijpt en inburgert, is de stad gastvrij. Wie onze vrijheden omarmt, hoort er gewoon bij. Iedereen mag dan ook verwachten dat de gemeente discriminatie hard bestrijdt." (pag. 27)

"Daar komt bij dat de wettelijke plicht op scholen voorlichting te geven over seksualiteit, inclusief LHBT-voorlichting, op alle scholen onverkort moet worden nagekomen. De gemeente helpt sportverenigingen die zich inzetten voor meer diversiteit en bestrijding van discriminatie." (pag. 28)

1.5 SP

“Mensen met een beperking en 45 plussers hebben nog steeds geen gelijke kansen op de arbeidsmarkt, aandacht blijft hier nodig. De overheid moet een voorbeeld zijn voor andere werkgevers in haar werknemerssamenstelling.” (pag. 86)

“Racisme, uitsluiting en discriminatie, op welke grond dan ook, is onacceptabel en verboden. Wij moedigen mensen aan een klacht in te dienen bij Radar of aangifte te doen bij de politie. Gezocht gaat worden naar laagdrempelige meldpunten in de wijk. De klachten en aangiftes moeten serieus worden genomen onder meer door serieus werk te maken van terugrapportage.

Het bestrijden van discriminatie op grond van leeftijd, sekse, afkomst of seksuele geaardheid krijgt alle prioriteit.

Grote en middelgrote Rotterdamse bedrijven lichten wij door op het percentage werknemers met een beperking en wij geven bij overheidsopdrachten voorrang aan bedrijven met voldoende diversiteit.

Alle openbare toiletten in de stad moeten gender neutraal zijn, rolstoeltoegankelijk en er moet en voldoende toegankelijke toiletten zijn met mogelijkheden voor babyverzorging en borstvoeding.

Politieagenten moeten een stopformulier invullen wanneer zij iemand staande houden tijdens een politiecontrole. Zo willen wij etnisch profileren tegengaan en meer bewustwording creëren bij agenten. Diversiteit in het korps moet worden bevorderd.

Wij vinden dat het Sinterklaasfeest een feest voor iedereen hoort te zijn. Daar hoort het stereotyperende karakter van Zwarte Piet niet bij.” (pag. 86-87)

“Emancipatie

Nederland heeft anderhalf jaar geleden eindelijk het VN-verdrag voor rechten voor mensen met een beperking geratificeerd. Tegelijkertijd is wettelijk vastgelegd dat gebouwen en voorzieningen toegankelijk moeten worden gemaakt voor mensen met een beperking. Dat betekent dat we moeten werken aan gelijkwaardigheid. In de zorg. In onze samenleving. In ons beleid. Waarin we mensen niet apart zetten als ze anders zijn. Waarin we niet alles oplossen met zorg. Waarin we vooral kijken naar de mens achter een handicap, ziekte of ouderdomsgebrek. We pleiten voor een inclusieve samenleving waaraan iedereen – jong en oud, gehandicapt en gezond, enz. – mee kan doen. En dat we dát regelen.” (pag. 88)

“Het bestrijden van discriminatie van jongeren in alle vormen heft prioriteit. We investeren nu écht in maatregelen om discriminatie in het uitgaansleven uit te bannen, en controleren daar als gemeente streng op. We bekijken hoe de gemeente discriminatie op de arbeidsmarkt kan helpen voorkomen. We moedigen jongeren aan discriminatie te melden bij instanties als Radar en de politie.”(pag. 101)

“Discriminatie bij het uitgaan, met name deurbeleid, moet keihard worden bestreden.”(pag. 108)

1.6 CDA

“We hoeven het niet altijd met elkaar eens te zijn, maar moeten elkaar wel respecteren. Discriminatie op welke grond dan ook past daar totaal niet bij.”(pag. 17)

“Gemeente en tien grootste werkgevers slaan de handen ineen om een actieplan arbeidsmarktdiscriminatie op te stellen.” (pag. 17)”

“De toegankelijkheid van de openbare ruimte (trottoirs, fietspaden, op- en afritten, looproutes) is voor ouderen en mensen met een beperking van groot belang. Bij de wijkschouwen moeten zij hiervoor voorstellen kunnen indienen.”

“Om leeftijdsdiscriminatie te voorkomen wil het CDA dat de gemeente inzet op een programma “Hoe kom ik als oudere nog aan de bak?”

1.7 NIDA

“Waarborg toegankelijkheid en kwaliteit

We dienen de kwaliteiten en toegankelijkheid van zorg voor iedereen te waarborgen in onze communicatie en toetsingseisen, vooral ook voor praktisch geschoolden, laaggeletterden, culturele minderheden en ouderen.” (pag. 19)

“Rechtstaat geen politiestaat

Eenieder dient de wet te respecteren en eenieder moet zich door de wet ook gerespecteerd weten. De gronden waarop mensen preventief worden gefouilleerd, maar ook het verbieden van demonstraties en manifestaties, en het sluiten van horeca moeten vooraf grondig juridisch getoetst worden. Als hierin fouten worden gemaakt dienen hiervoor tenminste excuses gemaakt te worden en dient eventuele schade waar nodig en mogelijk te worden gecompenseerd.” (pag. 20)

“Geen patserige ‘patseraanpak’, maar gepaste aanpak

Middels de zogenoemde ‘patseraanpak’ houdt de politie met een hoop spierballenvertoon mensen met een ‘verdacht uiterlijk’ en een dure auto staande voor politieonderzoek. De aanpak gaat gepaard met discriminatie en vergroot het wantrouwen tussen burgers en politie. De beperkte opbrengst weegt niet op tegen de verspilling van politie-inzet en de schade aan de samenleving. NIDA is voor een gerichte en efficiënte aanpak van criminelen op basis van gedegen recherchewerk.” (pag. 21)

“Fijn recherchewerk in plaats van grove en generaliserende ‘aanpak’

Rechters en mensenrechtenorganisaties hebben het stadsbestuur van Rotterdam al meerdere keren terug moeten fluiten voor demonstratieverboden, etnisch profileren bij fouilleeracties en sluiting van horeca. De verspilling van tijd, geld en energie in deze symboolpolitiek en schijnveiligheid, dienen we te in gericht recherchewerk (waarin we prioriteit geven aan de aanpak van drugs- en wapenhandel, mensenhandel – waaronder gedwongen prostitutie -, geweldsmisdrijven en discriminatie).” (pag. 21)

“Inclusief politie-uniform

Neutraliteit (en ook de scheiding van de kerk en staat) is niet bedoeld om mensen uit te sluiten, maar om in te sluiten. Dus ook al draag je een keppeltje, kruisje of hoofddoek, iedereen moet voor de politie kunnen werken en deze inclusie van diversiteit stralen we ook uit met een inclusief politie-uniform.” (pag. 21)

“Investeer in vertrouwen tussen burgers en politie

Met eenvoudig in te vullen apps monitoren we het politietoetreden op straat. Het geeft inzicht in wie, waar, waarom en met welk uiteindelijk doel is staande gehouden. Monitoring is nodig om zowel de efficiëntie als de (on)rechtmatigheid (waaronder mogelijk discriminatie) van de politie-inzet inzichtelijk te maken en het vertrouwen te verbeteren. In het Integrale Veiligheidsplan stellen we (cijfermatige) doelstellingen vast over tevredenheid en vertrouwen in de politie. Bovenop de voorgestelde maatregelen organiseren we activiteiten en bijeenkomsten ter verbetering van de relatie tussen politie en burgers. (pag. 21)

“Investeer in collectief bewustzijn van fundamentele rechten en verantwoordelijkheden

Om óp en mét elkaar te kunnen bouwen, dienen we ons bewust te zijn van onze wederzijdse grondwettelijke rechten en verantwoordelijkheden. De grondwet waarborgt onder meer onze vrijheden, gelijkwaardigheid, democratie, zorg en de verdeling van en toegang tot kennis, macht en middelen. Zonder maatschappelijk draagvlak en toe-eigening hiervan door ons allen, verworden onze rechten en verantwoordelijkheden tot levenloze letter. Dit vraagt om onderwijsprogramma's en publieke campagnes in co-creatie met emancipatieorganisaties, scholen, Museum Rotterdam en lokale media." (pag. 34)

"Integrale aanpak van haat en discriminatie

We zijn allemaal gelijkwaardig en vormen een éénheid in al onze diversiteit. Niemand heeft het recht een ander te discrimineren. Racisme, antisemitisme, islamofobie, homofobie, seksisme, afrofoobie, of welke discriminatievorm dan ook, ze zijn allemaal geworteld in dezelfde haat en woede/ Wat je opvatting, overtuiging en voorkeur ook moge zijn, ook over elkaar, ook binnen minderheidsgroepen, we respecteren elkaar. We leggen niemand anders een andere opvatting, overtuiging of voorkeur op. We respecteren de vrijheid van keuze, van mening, van kleding, van geweten. We dienen gezamenlijk iedere vorm van haat en discriminatie van, naar en onder elkaar consequent te bestrijden. Met begrip, ontmoeting, toegankelijke aangifte, registratie en zo nodig met boetes, boycot en vrijwilligerswerk samen met 'de ander'." (pag. 34)

"Zwarte piet kan niet

De racistische stereotype zwarte piet kan niet en moet uit het Rotterdamse straatbeeld verdwijnen. Op plekken als de kinderopvang, onderwijs, sportvereniging en lokale intochten behoort zwarte piet zo snel als mogelijk tot het verleden." (pag. 35)

"Erkenning, registratie en aanpak discriminatievormen

Vanuit politie en discriminatiebureaus geven we prioriteit aan de erkenning, registratie en aanpak van diverse discriminatievormen. Niet in de laatste plaats van racisme en islamofobie waarvan de aanpak nog ernstig tekort schiet, ook in vergelijking met de aanpak van andere discriminatievormen. Dit doen we onder meer met voorlichting op scholen, bewustwordingscampagnes en prioritering hiervan vanuit het OM (vanuit de driehoek)." (pag. 35)

"Van xenofobie naar Xenophon

We versnellen en versoepelen daar waar mogelijk de komst van nieuwe stadsgenoten en zetten waar nodig in op ondersteuning met buddy-projecten die helpen bij het vinden van werk, huisvesting of taalles. Dit om nieuwkomers in de stad zo snel als mogelijk te doen meedraaien in de stad. (Xenophon is een Griekse econoom 400 v. Chr. Bekend om zijn pleidooi voor de opvang van vluchtelingen vanwege de meerwaarde voor de stad en economie)." (pag. 36)

1.8 GroenLinks

"3. Open Rotterdam

In Rotterdam mag je zijn wie je bent. Ongeacht waar je vandaan komt, waar je in gelooft of van wie je houdt. We streven naar emancipatie en werken aan gelijke kansen voor iedereen. Verschillen in cultuur, achtergrond of geloof zijn voor GroenLinks geen probleem maar een drijvende kracht voor zowel economische als creatieve en culturele ontwikkelingen. Met al onze verschillen maken we Rotterdam. We delen democratie en rechtsstaat. Daarom bestrijden we intolerantie. En daarom is Rotterdam hartelijk voor mensen in nood." (pag. 22)

"Tegengaan arbeidsmarktdiscriminatie: Een arbeidsmarkt die mensen uitsluit is onrechtvaardig, slecht voor de economie en slecht voor de sociale cohesie. We bestrijden arbeidsmarktdiscriminatie,

onder andere met mystery sollicitanten om de kennis en bewustwording over dit probleem te vergroten. Rotterdam doet geen zaken met discriminerende werkgevers.” (pag. 7-8)

“De politie bestaat voor GroenLinks uit mensen die ons vertrouwen waard zijn en bij wie het geweldsmonopolie in goede handen is. Discriminatie is bij het uitvoeren van handhavende taken is onacceptabel.” (pag. 22-23)

“3.1.2 Tegen discriminatie

Godsdienstvrijheid: In Rotterdam mag iedereen geloven wat hij of zij wil. Vrijheid van godsdienst geldt ook voor de bouw van gebedshuizen. We staan in voor de veiligheid van de bezoekers van deze gebouwen.

De dialoog aangaan: We stimuleren de dialoogcultuur in onze stad, faciliteren debatcentra en gaan zelf graag het gesprek aan. Omdat we liever praten dan schreeuwen.

Antidiscriminatiebeleid: Rotterdam toetst het antidiscriminatiebeleid elke vier jaar. Werkgevers bestrijden samen met de gemeente discriminatie op de werkvloer in het Rotterdams Platform Arbeidsdiscriminatie.” (pag. 23)

“Geen discriminatie: In Rotterdam wordt niet gecontroleerd op grond van uiterlijk. Aanhoudingen gebeuren op basis van concrete verdenkingen. De politie besteedt bij opleiding en training extra aandacht aan het voorkomen van discriminatie.” (pag. 27)

1.9 Christenunie - SGP

“Een grondrecht dat in toenemende mate onder druk staat is de vrijheid van godsdienst. Een verkeerde interpretatie van de scheiding tussen kerk en staat leidt ertoe dat geloof wordt teruggedrongen achter de voordeur. De ChristenUnie-SGP is het hiermee radicaal oneens en wil zich daarom volop inzetten voor geloofsvrijheid in het publieke domein. Het beginsel van de scheiding van kerk en staat houdt immers niet in dat er een scheiding is tussen geloof en politiek, maar dat de staat en kerk als instituut geen inhoudelijke zeggenschap over elkaar hebben. Het is discriminerend als een liberaal of socialist wel zijn diepste overtuigingen in het publieke domein mag laten spreken en een gelovige niet.” (pag. 11)

“3.4 Gehandicapten

In het afgelopen jaar heeft Nederland dankzij de inspanningen van onze landelijke partijen in Den Haag het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap geratificeerd. Een samenleving waar iedereen erbij hoort en waar mensen met een beperking mee kunnen doen is daarmee dichterbij gekomen. Het komt nu op de uitvoering aan. Wij willen daarom een gemeentelijke agenda voor mensen met een beperking:

- De doelgroep wordt actief betrokken bij het opstellen van de agenda.
- Gemeentelijke gebouwen en voorzieningen zijn goed toegankelijk voor alle inwoners.
- Het openbaar vervoer en de publieke ruimte worden betrokken in het opstellen van de agenda.
- De acceptatie van handicaps en beperkingen wordt bevorderd door middel van bijvoorbeeld een campagne.
- Mogelijkheden om kinderen met een beperking te laten sporten worden verruimd.”(pag. 21)

“In onze samenleving worden mensen te vaak gewaardeerd op basis van hun inkomen. De Christen-Unie-SGP Rotterdam wil de echte waarde van mensen zien. Daarbij staat voorop dat ieder mens waardevol is, en daarmee ook gelijkwaardig is. Dit betekent ook dat iedereen waardevol is, ongeacht of diegene vrijwillig of betaald werk verricht. Het principe van gelijkwaardigheid betekent ook dat arbeidsmarktdiscriminatie met kracht bestreden moet worden. Daarom willen wij:

- Bijdragen aan kansen voor werklozen door het aanbieden van omscholingscursussen.
- Een actieve rol spelen in het bestrijden van arbeidsmarktdiscriminatie. Anoniem solliciteren is daarbij geen oplossing.
- Dat het uitvoeren van vrijwilligerswerk op waarde wordt geschat en gestimuleerd. Juist ook bij hen die een afstand tot de arbeidsmarkt ervaren.” (pag. 37)

“Bus-, tram- en metrohaltes toegankelijk maken voor ouderen en gehandicapten.” (pag. 57)

1.10 Partij voor de Dieren

“Gelijke kansen voor iedereen

Discriminatie, op welke grond dan ook, is onacceptabel. Het is de taak van de overheid om overal waar sprake is van achterstelling - zoals op basis van gezondheid of een beperking, op basis van geslacht, etniciteit, seksualiteit of seksuele identiteit (LHBTI+, waaronder lesbiennes, homo- en biseksuelen, transgender personen en intersekse personen) - zorg te dragen voor emancipatie en gelijke behandeling.

(....).

- De gemeente gaat experimenteren met anoniem solliciteren om discriminatie aan te pakken.
- Het ambtenarenapparaat vormt een evenwichtige afspiegeling van de samenleving.
- De gemeente bevordert de gelijke rechten van mensen met een beperking en zorgt ervoor dat het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap strikt wordt nageleefd.

(....)

- De gemeente doet geen zaken met en verleent geen subsidies aan organisaties die discrimineren en uitsluiten.”

“Het openbaar vervoer is veilig, betrouwbaar, betaalbaar en toegankelijk, ook voor mensen met een beperking.” (pag. 15)

“De gemeente neemt in de taxiverordening op dat hulphonden moeten worden toegelaten in taxi's.” (pag. 18)

“Voorzieningen en de openbare ruimte worden optimaal toegankelijk voor mensen met een lichamelijke, visuele of auditieve beperking, voor mensen die snel overprikkeld raken en voor analfabeten en laaggeletterden.” (pag. 18)

1.11 PVV

“Sociale huurwoningen met voorrang naar Rotterdammers en zeker niet naar statushouders. “

“Etnisch profileren bij misdaadbestrijding en patseraanpak.”

“Afzetten van Marokkaanse moslimsalafistische burgemeester Ahmed Aboutaleb.”

1.12 DENK

"Gelijke kansen voor iedere Rotterdammer: keiharde bestrijding van discriminatie!

De tijd dat Rotterdammers afgerekend worden op hun identiteit, moet afgelopen zijn. We zetten ons ervoor in dat iedere Rotterdammer zijn of haar dromen waar kan maken: ongeacht afkomst, geaardheid, geslacht, beperking, of welk kenmerk dan ook. Helaas is er op dit gebied nog veel werk te verzetten in onze stad. 22% van de Rotterdammers heeft concrete discriminatie ervaren. Daarom is het nodig dat de gemeente een absoluut speerpunt maakt van het bestrijden van discriminatie en racisme, door het verbeteren van de meldings- en aangiftebereidheid, het inzetten op systematische controles, het versterken van de strafrechtketen en het introduceren van alternatieve strafmaten. Alleen op die manier kunnen we de torenhoge werkloosheid onder Rotterdamse jongeren met een migratieachtergrond bestrijden. Alleen op die manier maken we de Rotterdamse straten een fijne plek om te lopen voor mensen met alle geaardheden. Alleen op die manier maken we Rotterdam een inclusieve stad voor mensen met een beperking en voor mensen van alle leeftijden. DENK Rotterdam wil met grote aandacht inzetten op het tegengaan van afrofobie. Wij ontdoen 'Zwarte' Piet van de racistische karikatuur, zodat het Sinterklaasfeest een feest wordt voor alle Rotterdamse kinderen

DENK Rotterdam zet ook in op de bewustwording over genderstereotypen. De gemeentelijke organisatie moet er alles aan doen om de doorstroom van vrouwen naar de ambtelijke top te bevorderen en gelijke beloning van mannen en vrouwen zeker te stellen. In samenwerking met maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen dient er meer bewustwording te worden gecreëerd over stereotypingen van vrouwen.

DENK Rotterdam roept de groeiende tendens van islamofobie met kracht een halt toe, door in samenwerking met islamitische instellingen te werken aan betere beveiliging van bijvoorbeeld moskeeën en islamitische scholen, grotere meldingsbereidheid en meer bewustwording van het veelkoppige monster dat islamofobie heet.

1 Inclusie en Acceptatie

DENK Rotterdam wil daarom het volgende:

(....)

- Het in samenwerking met de strafrechtketen inrichten van een educatief programma voor personen die aantoonbaar veroordeeld zijn voor discriminatie (Educatieve Maatregel Discriminatie), zodat wij deze mensen kunnen bijbrengen dat discriminatie géén plek heeft in onze stad.
- Het voldoende bijdragen van gelden aan de gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen en het optimaliseren van de toegankelijkheid van deze voorzieningen door middel van het vergroten van de bekendheid en de laagdrempeligheid.

(...)

- Het ontdoen van 'Zwarte' Piet van de racistische karikatuur, zodat het Rotterdamse Sinterklaasfeest een feest is voor alle Rotterdamse kinderen." (pag. 8-13)

"Het compenseren van het AOW-gat onder Surinaams-Rotterdamse ouderen. Het niet uitvoeren van discriminerende pestcontroles op buitenlands vermogen onder ouderen met een migratieachtergrond." (pag 19)

"Gelijke kansen in het onderwijs: portemonnee of afkomst mogen niet meetellen DENK Rotterdam staat voor een stad waarin iedere jongere zijn of haar kansen waar kan maken. Wij stellen daarom als keiharde doelstelling dat de kansenongelijkheid in het onderwijs radicaal moet worden verkleind. Onder advisering van jongeren met een migratieachtergrond en jongeren met ouders uit een milieu met een lager inkomen mag geen plek meer hebben in het Rotterdamse onderwijs. Wij willen

investeren in meer begeleiding van kwetsbare jongeren om ze te helpen om een opleiding succesvol af te ronden. Portemonnee of afkomst mogen het succes van jongeren niet meer bepalen.' (pag 21)

"Het instellen van een brede publiciteitscampagne tegen discriminatie en pesten op scholen." (pag. 25)

"Het keihard bestrijden van etnisch profileren door de politie. DENK Rotterdam zet zich in voor een politiewerkwijze waarbij willekeur in aanhoudingen wordt bestreden met stopformulieren en toezicht wordt gehouden op de politie met bodycams." (pag 29)

"Het waarborgen dat de politie in Rotterdam een topprioriteit maakt van de bestrijding van discriminatie, in de breedste zin van het woord. DENK Rotterdam wil een specialistisch team bij de Rotterdamse politie dat als kerntaak heeft om discriminatie en racisme te bestrijden (de Racismepolitie). De burgemeester is hierbijaan zet om afspraken te maken." (pag. 31)

"Rotterdamwet: niet met achterstanden schuiven, maar achterstanden wegwerken DENK Rotterdam verzet zich tegen de toepassing van de Rotterdamwet. Deze wet stigmatiseert kwetsbare groepen Rotterdammers door ze als probleem te betitelen. Daarnaast lost het de problemen niet op als kwetsbare mensen van hot naar her worden gestuurd in onze stad. Daarmee wordt er gezorgd voor concentratie van kwetsbare Rotterdammers in andere gebieden. Ook is het zo dat nu aan Rotterdammers die een eigen woning wensen te betrekken wordt gevraagd om hun eigen wijk te verlaten. Hierdoor raken zij hun sociale netwerk kwijt, wat leidt tot isolement en minder kans op een baan. Uit een evaluatie van de wet blijkt dat de wet de leefbaarheid niet aantoonbaar heeft verbeterd." (pag. 38)

"Het stoppen van de uitvoering van de Rotterdamwet. In plaats van het ruimtelijk verschuiven van Rotterdammers met sociaaleconomische achterstanden, kiest DENK Rotterdam ondubbelzinnig voor het verbeteren van hun situatie middels sociaal beleid." (pag. 39)

2. Lhbt-emancipatie

Emancipatie is een brede term, die verschillend wordt geïnterpreteerd. Over het algemeen hangt emancipatie samen met ideeën over keuzevrijheid, zelfbeschikking en de autonomie van een persoon. Lhbt is de afkorting voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel en transgender. In de context van deze groep mensen gaat emancipatie vooral over de mogelijkheid om te kunnen leven in lijn met de eigen seksuele oriëntatie, seksualiteit en genderidentiteit.

2.1 Leefbaar Rotterdam

“Denk aan het verbod op straatintimidatie dat er dankzij Leefbaar Rotterdam is gekomen. Daardoor kun je rekenen op een flinke boete wanneer je op straat schunnige teksten achter vrouwen aan roept. Wat ons betreft wordt het lastigvallen van homo’s en transgenders op dezelfde manier aangepakt. (pag. 6)

“En in Rotterdam blijven we gewoon ‘dames en heren’ zeggen.” (pag. 9)

2.2 PvdA

“Het Rotterdamse Lerarenfonds voor bijscholing van docenten

PvdA wil ook investeren in de kwaliteit van docenten op het onderwijs. Leraren dienen geschoold te worden om onze leerlingen op te leiden tot echte Rotterdammers. Rotterdammers weten dat we culturele, seksuele en religieuze diversiteit belangrijk vinden, dat we maatschappelijke spanningen in de klas met elkaar uitpraten en niet uitvechten en dat persvrijheid er bij hoort in een rechtstaat.” (pag. 11)

2.3 D66

“Seksuele diversiteit

Samen met de roze partners stellen we een uitgebreide aanpak op om de acceptatie van seksuele diversiteit te vergroten in onze stad. Van arbeidsdiscriminatie tot onderwijs, van het uitgaansleven tot zorg. We zorgen dat LHBTI-organisaties op alle scholen (basisonderwijs, middelbare scholen, mbo’s, hbo’s en universiteiten) lessen op gebied van seksuele diversiteit geven. We treffen maatregelen wanneer dit op scholen niet gebeurt. Bij woningbouwcorporaties en ook welzijnsinstellingen moet er speciale aandacht komen voor de huisvesting van transgenders, om vereenzaming onder deze groep tegen te gaan. In de zorg moeten er maatregelen worden getroffen voor roze ouderen en kwetsbare LHBTI-jongeren.” (pag. 68)

“Crisisopvangplekken voor kwetsbare LHBTI’ers

Het komt voor dat LHBTI’ers (lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en mensen met een intersekse-conditie) het slachtoffer worden van discriminerende pesterijen, bedreigingen en (seksueel) geweld. Zij hebben een veilig onderkomen nodig dat we in Rotterdam kunnen bieden. LHBTI’ers die asiel aanvragen zijn een extra kwetsbare groep. Zij kunnen niet terecht in de reguliere crisisopvang, wanneer zij daar niet veilig zijn. D66 wil dat de gemeente crisisopvangplekken voor LHBTI’ers creëert, waar zij tijdelijk kunnen verblijven. De gemeente werkt

hiervoor samen met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en met (LHBTI) belangenorganisaties." (pag. 15)

"We zien graag dat er in de binnenstad een bruisend uitgaansgebied voor LHBTI'ers ontstaat en gaan actief in gesprek met huidige en potentiële ondernemers om dit gezamenlijk te realiseren." (pag. 53)

"Voorkomen straatintimidatie

Seksuele straatintimidatie van met name vrouwen en LHBTI'ers is aan de orde van de dag. Uit onderzoek van de Erasmus Universiteit blijkt dat de helft van de vrouwen tussen de 18 en 45 jaar er regelmatig mee te maken heeft. D66 vindt dat er een breed pakket van maatregelen nodig is om dit probleem effectief aan te pakken. Handhaving alleen werkt als een druppel op een gloeiende plaat en met straf- en bestuursrecht is het lastig om het goed aan te pakken. Het onderliggende probleem van straatintimidatie moet dan ook met alle beschikbare middelen worden tegengegaan. Daarvoor moeten we alle zorg- en veiligheidspartners aan boord hebben. D66 stelt een meldpunt gekoppeld aan het Centrum voor Seksueel Geweld in, waardoor begeleiding en hulpverlening aan slachtoffers wordt geboden en hotspots in beeld komen." (pag. 68)

2.4 VVD

"Emancipatie

In Rotterdam is iedereen gelijkwaardig biseksuele mannen, vrouwen, homo's, hetero's, biseksuele en transgenders. Jij hebt de vrijheid om te zijn wie jij bent en te houden van wie jij wilt houden. In Rotterdam moet een vrouw gewoon over straat kunnen lopen en plezierig kunnen uitgaan. In Rotterdam kleden vrouwen zich zoals ze zelf willen. In Rotterdam moeten twee vrouwen of twee mannen overal hand in hand kunnen lopen. Zonder nageroepen te worden of erger. Gebeurt dat toch, dan moet de politie meteen optreden. Als een homostel uit een buurt weggepest dreigt te worden treden de gemeente en politie meteen op. De Rotterdamse VVD staat pal voor de verworvenheden van de emancipatie in Nederland.

Daar komt bij dat de wettelijke plicht op scholen voorlichting te geven over seksualiteit, inclusief LHBT-voorlichting, op alle scholen onverkort moet worden nagekomen. De gemeente helpt sportverenigingen die zich inzetten voor meer diversiteit en bestrijding van discriminatie." (pag. 27-28)

"Wij staan er voor dat lesbische, homoseksuele, biseksuele en transseksuele (LHBT) ouderen in een sociaal-veilige zorginstelling kunnen wonen waar ze zichzelf kunnen zijn en niet terug de kast in worden gepest." (pag. 23)

2.5 SP

"Investeren in projecten die emancipatie van LHBTQ+ inwoners, mensen met een beperking, vrouwen, mannen en jongeren bevorderen is noodzakelijk." (pag. 88)

"Seksuele voorlichting krijgt een goede plek binnen het onderwijs waarin aandacht is voor seksuele diversiteit zodat op den duur het niet meer nodig zal zijn om aparte lessen te bieden in seksuele diversiteit. De komende jaren zal dit echter nog wel nodig zijn." (pag. 92)

2.6 CDA

“We zetten ons in voor een veilig klimaat op school voor LHBTI-jongeren. De deskundigheid voor over deze doelgroep bij het schoolmaatschappelijk werk wordt vergroot.” (pag. 10)

“Steeds vaker krijgen vrouwen en LHBT'ers te maken met (seksuele) intimidatie op straat. Hierdoor gaan ze zich anders kleden, gaan ze zich anders gedragen of mijden ze bepaalde plekken in de stad. Dit mag niet het geval zijn in Rotterdam. Iedereen moeten kunnen zijn wie hij of zij is en ook Daarom pleiten wij voor het blijvende sisverbod zoals dat in 2018 van start is gegaan. Er moeten daarom meer lok-boa's worden ingezet en daarbij moet streng worden opgetreden tegen dit ongewenste gedrag. (pag. 20)

“De deskundigheid over LHBTI wordt in wijkteams vergroot.” (pag. 24) “

“De huidige inzet op bestrijding van eenzaamheid onder ‘roze ouderen’ wordt voortgezet en uitgebreid’. (pag 26)

2.7 NIDA

“Integrale aanpak van haat en discriminatie

We zijn allemaal gelijkwaardig en vormen een éénheid in al onze diversiteit. Niemand heeft het recht een ander te discrimineren. Racisme, antisemitisme, islamofobie, homofobie, seksisme, afrofobie, of welke discriminatievorm dan ook, ze zijn allemaal geworteld in dezelfde haat en woede/ Wat je opvatting, overtuiging en voorkeur ook moge zijn, ook over elkaar, ook binnen minderheidsgroepen, we respecteren elkaar. We leggen niemand anders een andere opvatting, overtuiging of voorkeur op. We respecteren de vrijheid van keuze, van mening, van kleding, van geweten. We dienen gezamenlijk iedere vorm van haat en discriminatie van, naar en onder elkaar consequent te bestrijden. Met begrip, ontmoeting, toegankelijke aangifte, registratie en zo nodig met boetes, boycot en vrijwilligerswerk samen met ‘de ander’. (pag. 34)

2.8 GroenLinks

“3.1.3 LHBTI's

Hulpverlening: Specifieke hulpverlening voor LHBTI's blijft nodig. We draaien de bezuinigingen terug en zorgen dat deze groep weet waar ze voor hulp aan kunnen kloppen.

Voorlichting: Alle Rotterdamse kinderen worden op school voorgelicht. Er wordt gericht aandacht besteed aan LHBTI's.

Homo ambassadeurs: Rotterdam werft nieuwe homoambassadeurs om homoseksualiteit bespreekbaar maken op onder meer scholen en sportclubs.

Gay Rotterdam: Rotterdam trekt veel toeristen, we vinden het belangrijk dat de stadspromotie gay-friendly is.

Roze Loper: In woon-zorgcomplexen zijn roze ouderen natuurlijk welkom. Daarom bevorderen we dat Rotterdamse zorginstellingen zich aansluiten bij de roze loper.”(pag. 23-24)

“**Voldoende opvang:** De gemeente borgt voldoende opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld. Daarbinnen is in het bijzonder aandacht voor LHBTI-ers uit traditionele gemeenschappen.”(pag. 11)

2.9 Christenunie - SGP

“In de goede opvang van vluchtelingen gaat onze bijzondere zorg uit naar kwetsbare groepen, zoals alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV'ers), christenen en LHBTI's. Zij kunnen het erg moeilijk hebben in opvangcentra.” (pag. 23)

2.10 Partij voor de Dieren

“Discriminatie, op welke grond dan ook, is onacceptabel. Het is de taak van de overheid om overal waar sprake is van achterstelling - zoals op basis van gezondheid of een beperking, op basis van geslacht, etniciteit, seksualiteit of seksuele identiteit (LHBTI+, waaronder lesbiennes, homo- en biseksuelen, transgender personen en intersekse personen) - zorg te dragen voor emancipatie en gelijke behandeling.” (pag. 20)

2.11 PVV

Geen fragment gevonden.

2.12 DENK

Geen fragment gevonden.

3. Vrouw/man-emancipatie

Emancipatie is een brede term, die verschillend wordt geïnterpreteerd. Over het algemeen hangt emancipatie samen met ideeën over keuzevrijheid, zelfbeschikking en autonomie van een persoon. Vaak wordt emancipatie in één adem genoemd met het verbeteren van de positie van vrouwen. Tegenwoordig is ook steeds meer aandacht voor de emancipatie van mannen. Wij gebruiken daarom de term vrouw/man- emancipatie.

3.1 Leefbaar Rotterdam

“ Bestrijden sekseapartheid en onderdrukking moslimvrouwen’ (pag. 9)

3.2 PvdA

“ Want wat betekenen al die rooskleurige economische berichten, als je niet aangenomen wordt omdat je vrouw bent en graag kinderen wil? (pag.5)

3.3 D66

"Voorkomen straatintimidatie

Seksuele straatintimidatie van met name vrouwen en LHBTI'ers is aan de orde van de dag. Uit onderzoek van de Erasmus Universiteit blijkt dat de helft van de vrouwen tussen de 18 en 45 jaar er regelmatig mee te maken heeft. D66 vindt dat er een breed pakket van maatregelen nodig is om dit probleem effectief aan te pakken. Handhaving alleen werkt als een druppel op een gloeiende plaat en met straf- en bestuursrecht is het lastig om het goed aan te pakken. Het onderliggende probleem van straatintimidatie moet dan ook met alle beschikbare middelen worden tegengegaan. Daarvoor moeten we alle zorg- en veiligheidspartners aan boord hebben. D66 stelt een meldpunt gekoppeld aan het Centrum voor Seksueel Geweld in, waardoor begeleiding en hulpverlening aan slachtoffers wordt geboden en hotspots in beeld komen." (pag. 68)

“Uitbannen mensenhandel en criminaliteit prostitutiebranche

Prostitutie is een kwetsbare branche, waar mensenhandel en uitbuiting van sekswerkers nog lang niet uitgebannen is. Het Rotterdamse vergunningenstelsel, het strakke toezicht, de handhaving en verbetering van de positie van sekswerkers hebben de beheersing en zichtbaarheid van de branche sterk vergroot. Een goede en adequate handhaving in deze branche is van groot belang. We zorgen dat diverse opsporingsinstanties en toezichthouders over voldoende capaciteit en bevoegdheden beschikken, om de misstanden binnen de branche aan te pakken.” (pag. 66)

3.4 VVD

“Emancipatie

In Rotterdam is iedereen gelijkwaardig biseksuele mannen, vrouwen, homo's, hetero's, biseksuele en transgenders. Jij hebt de vrijheid om te zijn wie jij bent en te houden van wie jij wilt houden. In Rotterdam moet een vrouw gewoon over straat kunnen lopen en plezierig kunnen uitgaan. In Rotterdam kleden vrouwen zich zoals ze zelf willen. In Rotterdam moeten twee vrouwen of twee

mannen overal hand in hand kunnen lopen. Zonder nageroepen te worden of erger. Gebeurt dat toch, dan moet de politie meteen optreden. Als een homostel uit een buurt weggepest dreigt te worden treden de gemeente en politie meteen op. De Rotterdamse VVD staat pal voor de verworvenheden van de emancipatie in Nederland. “(pag. 27-28)

3.5 SP

“Emancipatie is voor ons dat iedereen in Rotterdam de kans en mogelijkheden krijgt om zich te ontwikkelen tot wie ze willen zijn. Niet tot wie wij vinden dat ze moeten zijn, maar ze zelf willen zijn. De gemeente moet dit proces mogelijk maken. Emancipatie is dus niet alleen iets van de vrouw, maar van al onze inwoners. Aandacht voor deze diversiteit in emancipatie is belangrijk. Alleen inzetten op vrouwenemancipatie maakt dat de rest van het gezin niet mee emancipeert.”(pag. 88)

“Jonge moeders verdienen onze zorg omdat zij vaak specifieke problemen hebben. Er moet voldoende opvang en hulp bij opvoeding zijn. Daarnaast moet er ondersteuning komen bij het vinden van een inkomen, een opleiding en kinderopvang.

Huiselijk geweld en kindermishandeling krijgt speciale aandacht in de stad. Er wordt nog te weinig gemeld en de ondersteuning sluit vaak niet aan bij de diversiteit van onze inwoners. Bewustwording en informeren onder bewoners blijft belangrijk.

Wij gaan door met de bestrijding van illegale prostitutie en vrouwenhandel, eerwraak, meisjesbesnijdenis en huwelijksdwang, door deze zoveel mogelijk bij de bron aan te pakken. In Rotterdamse gemeenschappen zijn er al veel eigen burgerinitiatieven ter bevordering van de bewustwording, de dialoog en de preventie ten aanzien van deze delicten, die wij waar mogelijk ondersteunen.”(pag. 88)

3.6 CDA

“Steeds vaker krijgen vrouwen en LHBT'ers te maken met (seksuele) intimidatie op straat. Hierdoor gaan ze zich anders kleden, gaan ze zich anders gedragen of mijden ze bepaalde plekken in de stad. Dit mag niet het geval zijn in Rotterdam. Iedereen moeten kunnen zijn wie hij of zij is en ook Daarom pleiten wij voor het blijvende sisverbod zoals dat in 2018 van start is gegaan. Er moeten daarom meer lok-boa's worden ingezet en daarbij moet streng worden opgetreden tegen dit ongewenste gedrag. (pag. 20)

“Met succes heeft het de afgelopen jaren gezorgd voor meer controles op misstanden in de prostitutie en bij massagesalons. Zo worden er bij salons 'mystery guests' ingezet. Gezien de vele misstanden wordt het principe van 'one strike, you're out' ingevoerd. Uitstapprogramma's moeten nieuw perspectief bieden aan slachtoffers.”

De grenzen van de wet worden opgezocht om klanten van illegale prostituees te straffen en de gemeente probeert landelijke de minimumleeftijd van prostituees te verhogen van 18 naar 21 jaar. Tieners horen niet thuis in de prostitutie.” (pag. 20)

3.7 NIDA

“Integrale aanpak van haat en discriminatie

We zijn allemaal gelijkwaardig en vormen een éénheid in al onze diversiteit. Niemand heeft het recht een ander te discrimineren. Racisme, antisemitisme, islamofobie, homofobie, seksisme, afrofobie, of

welke discriminatievorm dan ook, ze zijn allemaal geworteld in dezelfde haat en woede/ Wat je opvatting, overtuiging en voorkeur ook moge zijn, ook over elkaar, ook binnen minderheidsgroepen, we respecteren elkaar. We leggen niemand anders een andere opvatting, overtuiging of voorkeur op. We respecteren de vrijheid van keuze, van mening, van kleding, van geweten. We dienen gezamenlijk iedere vorm van haat en discriminatie van, naar en onder elkaar consequent te bestrijden. Met begrip, ontmoeting, toegankelijke aangifte, registratie en zo nodig met boetes, boycot en vrijwilligerswerk samen met 'de ander'." (pag. 34)

"Familierecht

Naast het burgerlijk huwelijk viert of sluit menig Rotterdammer daarnaast een huwelijk vanuit zijn of haar levensbeschouwing. Beide vormen delen hetzelfde doel: een harmonieuze gezinsrelatie. Maar in de praktijk ontstaan er weleens knelpunten en problemen. Onvoldoende aansluiting tussen de verschillende voorwaarden en verwachtingen draagt bij aan ongelijkwaardigheid. In samenwerking met relevante organisaties, voorgangers, sleutelfiguren en juristen (gespecialiseerd in huwelijk- en familierecht) dienen we te verkennen welke knelpunten en mogelijkheden er zijn om deze huwelijksvormen beter op elkaar te doen aansluiten." (pag. 36)

3.8 GroenLinks

"Economische zelfstandigheid vergroten: In de eigen organisatie heft de gemeente de loonkloof tussen mannen en vrouwen op. Rotterdam versterkt door gericht beleid de economische zelfstandigheid van vrouwen."(pag. 10)

"Huiselijk, seksueel- en eengerelateerd geweld aanpakken: We investeren in preventie en voorlichting, en versterken de capaciteit en deskundigheid van zorgverleners en politie. Dat legt de basis voor een intensievere aanpak van huiselijk, seksueel- en eengerelateerd geweld.

Meldpunt Veilig Thuis bereikbaar: Het meldpunt Veilig Thuis moet dag en nacht bereikbaar en inzetbaar zijn. Wachtlijsten zijn onacceptabel, wie te maken krijgen met huiselijk geweld of kindermishandeling wordt meteen geholpen. Veilig Thuis zorgt voor nazorg voor en terugkoppeling aan slachtoffer en melder."(pag. 11)

"Voorkoming huiselijk geweld heeft prioriteit: De aanpak ter voorkoming van huiselijk geweld, eengerelateerd geweld en kindermishandeling krijgt prioriteit."(pag. 27)

3.9 Christenunie - SGP

"3.6 Prostitutie

Prostitutie is mensonwaardig en gaat in tegen een christelijke opvatting van seksualiteit. Criminaliteit, mensenhandel, uitbuiting, eenzaamheid en andere sociale problemen zijn de schrijnende werkelijkheid achter de schone schijn. Wij willen dat de gemeente, in combinatie met het rijk, zorg draagt voor voldoende hulp- en uitstapprogramma's voor prostituees. Regelmatige prostitutiecontrole is nodig om schrijnende situaties op te sporen, te handhaven en om hulp (via een uitstapprogramma) te kunnen bieden.

Met de verschuiving van prostitutie van de clubs en bordelen naar het thuiswerken/via internetdiensten aanbieden, neemt de onzichtbaarheid van de prostitutiebranche toe en daarmee ook het risico op illegaliteit, uitbuiting en mensenhandel. De ChristenUnie-SGP wil daarom nieuwe afspraken maken over preventie, opsporing, zorg en samenwerking. Voor exploitanten moet

ondernemen in deze sector zo moeilijk mogelijk gemaakt worden. Daartoe komt er een one-strike-you're-out-beleid. Na de „out“ wordt een pand herbestemd door de raad.

Wij willen daarom:

- Investeren in uitstapprogramma voor prostituees (in clubs, op de tippelzone en zelfstandig werkend), ook als het Rijk daarvoor geen middelen beschikbaar stelt.
- Een uitsterfbeeld voor bestaande seksinrichtingen en de vestiging van nieuwe voorkomen.
- Een veilige opvang voor slachtoffers van loverboys, pooiers en mensenhandelaren.” (pag. 24).

3.10 Partij voor de Dieren

“Als emancipatiebeweging voelt de Partij voor de Dieren zich zeer verwant met de strijd van andere emancipatiebewegingen. Martin Luther King en zijn familie streden niet alleen tegen racisme, maar ook tegen de uitbuiting van dieren. Begin vorige eeuw streden veel suffragettes niet alleen voor vrouwenrechten, maar ook voor dierenrechten.” (pag. 20)

“Gelijke kansen voor iedereen

Discriminatie, op welke grond dan ook, is onacceptabel. Het is de taak van de overheid om overal waar sprake is van achterstelling - zoals op basis van gezondheid of een beperking, op basis van geslacht, etniciteit, seksualiteit of seksuele identiteit (LHBTI+, waaronder lesbiennes, homo- en biseksuelen, transgender personen en intersekse personen) - zorg te dragen voor emancipatie en gelijke behandeling.

- De gemeente voert een krachtig emancipatiebeleid en investeert in de emancipatie van minderheden op scholen, bij sportverenigingen, zorginstellingen en in multiculturele en religieuze kringen.” (pag. 20)

3.11 PVV

Geen fragmenten.

3.12 DENK

“DENK Rotterdam zet ook in op de bewustwording over genderstereotypen. De gemeentelijke organisatie moet er alles aan doen om de doorstroom van vrouwen naar de ambtelijke top te bevorderen en gelijke beloning van mannen en vrouwen zeker te stellen. In samenwerking met maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen dient er meer bewustwording te worden gecreëerd over stereotyperingen van vrouwen.” (pag. 9)

4. Integratie

Integratie is een term, die gebruikt wordt in uiteenlopende betekenissen. Vaak heeft het betrekking op de maatschappelijke positie van mensen met een migratieachtergrond. De gemeente Rotterdam voert een integratiebeleid dat met name gericht is op de maatschappelijke positie van nieuwkomers en mensen met een migratieachtergrond.

4.1 Leefbaar Rotterdam

“Integratie

Knokken voor onze Westerse waarden

Vaak wordt gezegd dat integratie tweerichtingsverkeer is. Daar staan wij anders in. Wat hier in eeuwen is opgebouwd gaan we niet heronderhandelen, maar vormt de basis voor iedereen die zich hier wil vestigen. Onze identiteit. Onze cultuur. Onze vrijheid. Onze democratie. De scheiding tussen kerk en staat. De gelijkheid tussen man en vrouw. De acceptatie van homoseksualiteit. Het zijn stuk voor stuk zaken die ons maken tot wie we zijn en waarover we niet in discussie gaan. Waarden die het waard zijn om voor te knokken – en dat is precies wat we de afgelopen vier jaar gedaan hebben.

Handen af van onze identiteit

We rekenden af met taboes en heilige huisjes. We streden tegen antisemitisme, shariahuwelijken die vrouwen tot rechteloze wezens maken en buitenlandse financiering van islamitische instellingen. We organiseerden prikkelende debatten over radicalisering en de mislukte integratie. We dienden initiatiefvoorstellen in voor een strenger inburgeringsbeleid en emancipatie van moslimvrouwen. De weg-met-ons-mentaliteit is aan ons niet besteed. Zwarte Piet moet Zwarte Piet blijven. Ook onze historische zeehelden zijn meer dan welkom in het straatbeeld. En in Rotterdam blijven we gewoon ‘dames en heren’ zeggen. Kortom: wie onze identiteit onder het tapijt wil vegen, vindt Leefbaar Rotterdam op zijn weg. Concrete successen Gelukkig heeft het stadsbestuur concrete successen geboekt. Zo werden subsidies langs etnische lijnen afgeschaft. Een confronterende campagne voor vrije partnerkeuze maakte de tongen in Rotterdam -en ver daarbuiten- los. Ook hebben we gezorgd voor een kordate aanpak van problemen binnen de Somalische gemeenschap.

Aanspreken op verantwoordelijkheden

Het moge duidelijk zijn: integratie staat na jaren van pappen en nathouden weer prominent op de Rotterdamse agenda. Daarvoor was een mentaliteitsverandering nodig. Want wie migranten serieus neemt, houdt hen niet klein en afhankelijk, maar betreft ze bij de samenleving en spreekt ze aan op hun verantwoordelijkheden. Als volwaardige Rotterdammers. Dat doen wij. Niet via imams of koepelorganisaties, maar rechtstreeks. Aan wie zich hier wil vestigen mogen immers eisen worden gesteld. Bijvoorbeeld op het gebied van taal, door als enige grote gemeente in Nederland de taaleis te handhaven. Wat betekent dat wie geen Nederlands wil leren, kan fluiten naar zijn uitkering.

Drempels wegnemen

Andersom mogen migranten ook iets van ons verwachten. Bijvoorbeeld dat we duidelijk zijn over wat we van hen verlangen. Maar ook dat we belemmeringen om succesvol te integreren wegnemen. Dat gaat zowel om druk van buitenaf, zoals de beruchte Lange Arm van Ankara, als om de wurggreep door de eigen gemeenschap. Juist de mensen die zich hieraan willen ontworstelen, zijn gebaat bij een stevig integratiebeleid. Dat staat voor ons buiten kijf.

- Geen buitenlandse financiering van islamitische instellingen, sluiten moskee-internaten.
- Neutrale overheid: geen hoofddoekjes bij ambtenaren, geen gebedsruimtes in gemeentelijke gebouwen, geen voorkeursbeleid voor allochtonen.
- Bestrijden seksepartheid en onderdrukking moslimvrouwen.
- Effectieve aanpak door doelgroepenbeleid en etnische registratie.
- Voortzetten van de Rotterdamse aanpak van taal en werk: migranten aanspreken op hun verantwoordelijkheid en betrekken bij de samenleving. (pag. 9-10)

“Terug naar herkenbare, Rotterdamse winkelstraten

Sommige regelgeving is echter broodnodig om het leefklimaat in Rotterdam te verbeteren. Met name oudere Rotterdammers herkennen hun eigen stad in sommige winkelstraten amper terug. Hun vertrouwde zaakjes werden verzwolgen door belwinkels, shisha lounges, ongure geldkantoortjes of louche kapperszaken die niet zelden als dekmantel voor witwaspraktijken dienen. Daarom willen wij een nieuwe Vestigingswet om de eenzijdige, ontsierende en vervreemdende samenwerking van winkelstraten tegen te gaan. Na de zoveelste halal-slager is het eindelijk weer eens tijd voor een Nederlandse groenteboer.” (pag. 19)

“Asiel en migratie

Wij strijden namens u

Daarom waren wij als enige partij tegen de komst van een asielzoekerscentrum. Keerden wij ons als enige tegen Bed, Bad en Brood voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Zijn wij de enige partij die het absurd vindt dat Den Haag ons dwingt duizenden statushouders te huisvesten, zonder rekening te houden met de problemen waar Rotterdam sowieso al mee te kampen heeft. Ook stellen wij als enige voor de verblijfsvergunningen van in hun thuisland vakantievierende ‘vluchtelingen’ in te trekken. Durven wij als enige te zeggen dat werk- en dakloze Midden- en Oost-Europeanen terug moeten naar hun land van herkomst. Bepalen wij als enige stevige maatregelen om Hoek van Holland te verlossen van de overlast door voornamelijk Albanezen die illegaal willen oversteken naar het Verenigd Koninkrijk.

- Zo snel mogelijk sluiten van het asielzoekerscentrum in de Beverwaard.
- Geen huisvesting statushouders op basis inwoneraantal: Rotterdam ontzien.
- Einde aan Bed, Bad, Brood voor uitgeprocedeerde asielzoekers.
- Terugkeer van werk- en dakloze MOE-landers naar land van herkomst.
- Keiharde aanpak overlast Hoek van Holland: verboden gebied voor Albanezen.” (pag. 27)

4.2 PvdA

“Aandacht voor cultuurbegrip: Ken je geschiedenis, ken je toekomst

In het onderwijs is aandacht voor verschillende levensbeschouwingen en culturen. In Rotterdam besteden we aandacht aan de diversiteit van de stad. Van het humanistisch gedachtegoed van Erasmus tot aandacht voor het slavernijverleden en arbeidsmigratie. Ons slavernijverleden krijgt een volwaardige plek in ons collectief geheugen. Kiezen we voor die ene grote bek die denkt dat ‘de Nederlandse cultuur’ bestaat uit zwarte piet, of leggen we de Sint ook op dat het pietenkorps een afspiegeling is van de samenleving? Wij kiezen voor het laatste. We hebben aandacht voor alle culturen en feestdagen. Daarom willen we Rotterdamse kinderen de kans geven vrij te nemen op feestdagen die ze zelf belangrijk vinden.” (pag. 10-11)

“Het Rotterdamse Lerarenfonds voor bijscholing van docenten

PvdA wil ook investeren in de kwaliteit van docenten op het onderwijs. Leraren dienen geschoold te worden om onze leerlingen op te leiden tot echte Rotterdammers. Rotterdammers weten dat we culturele, seksuele en religieuze diversiteit belangrijk vinden, dat we maatschappelijke spanningen in de klas met elkaar uitpraten en niet uitvechten en dat persvrijheid er bij hoort in een rechtstaat.”(pag 11)

“Diverse docententeams

We streven naar docententeams die een afspiegeling zijn van de samenleving.” (pag. 11)

“Een diverse wijk is een blije wijk

We gaan meer wijken stimuleren waar jong en oud, verschillende culturen, arm en rijk, door elkaar wonen. Bewonersinitiatieven zorgen voor samenhang in de wijk, daarom willen we meer geld en ondersteuning voor de bewonersinitiatieven en bewonersorganisaties. Daar worden we allemaal vrolijker van.” (pag. 18-19).

4.3 D66

“Kom erbij! de stad waar je altijd welkom bent

Rotterdam is van oudsher een migrantenstad. Na de openstelling van de Nieuwe-Waterweg verdubbelde de bevolking van de stad in twee decennia. Bootwerkers uit Brabant, België en Zeeland trokken naar onze stad om in de haven aan het werk te gaan. In hun kielzog kwam in 1911 een grote groep Chinese havenarbeiders in Katendrecht aan wal. Na de oorlog waren het migranten uit met name de Antillen, Griekenland, Italië, Joegoslavië, Kaapverdië, Marokko, Spanje, Suriname en Turkije die onze stad verrijkten. Dankzij al deze mensen die van over heel de wereld naar Rotterdam trokken - de stad is nu 175 nationaliteiten rijk - kon onze haven de grootste van de wereld worden.

Rotterdam stelt zich net als vroeger open voor migranten en in deze tijd is dat voor migranten die oorlogsgeweld ontvluchten. In plaats van hen aan hun lot over te laten, willen we dat zij vanaf dag één meedoen in onze stad, zodat zij meteen onderdeel uitmaken van de Rotterdamse samenleving.

Gelijk aan de slag

We stropen de mouwen op en gaan gelijk aan het werk, dat is hoe we het in Rotterdam doen en wat we onze nieuwste stadsbewoners meegeven. Statushouders krijgen vanaf dag één intensieve taalcursussen aangeboden. De gemeente zal de kwaliteit van taalaanbieders controleren en de bevindingen hiervan bij statushouders bekend maken. Er zal actieve begeleiding op maat zijn bij het vinden van werk en/of opleiding. De gemeente voert de regie bij de inburgering en zal hierbij intensief samenwerken met onderwijs, werkgevers, vrijwilligersorganisaties en taalaanbieders.

Statushouders op de arbeidsmarkt

Bepaalde sectoren kennen grote tekorten in het aanbod van personeel. Met name aan verpleegkundig en verzorgend personeel zal grote behoefte zijn komende jaren. Statushouders kunnen een belangrijke rol spelen bij het opvullen van deze tekorten. We zullen in samenwerking met onderwijsinstellingen en werkgevers opleidingstrajecten opzetten die zijn toegesneden op deze groep

Begeleiding door Rotterdammers

Statushouders worden te veel aan hun lot overgelaten. We stimuleren organisaties die vrijwilligers opleiden om als vertrouwenspersoon en als vraagbaak te fungeren voor statushouders, waaronder de maatschappelijke begeleiders van vluchtelingenwerk. Initiatieven van Rotterdammers die op andere wijze bijdragen aan het welzijn en de participatie van nieuwkomers verwelkomen we van harte en zullen we zo nodig (financieel) ondersteunen.

Proeftuinen voor participatie

De samenleving zelf is het best in staat om te zorgen voor participatie en acceptatie van nieuwkomers. Stichting Nieuw Thuis is een prachtig voorbeeld van hoe een initiatief uit de stad kan bijdragen aan het opnemen en het laten meedoen van statushouders. Nieuw Thuis biedt een thuis, taallessen en laat statushouders kennis maken met de stad. D66 omarmt deze initiatieven en wil ze stimuleren. Door middel van onderzoek leren we welke aanpak het beste werkt om mensen op weg te helpen in onze stad.” (pag. 14-5)

4.4 VVD

“Integratie

Alle inwoners van Rotterdam vormen samen de stad, Rotterdammers van origine en de vele nieuwkomers. Veel nieuwe Rotterdammers hebben in Rotterdam hun plek gevonden en hun Rotterdam is daar trots op en wij verwachten dat ook van toekomstige nieuwkomers. Maar voor veel immigranten is dat nog niet vanzelfsprekend. Zeker als mensen uit een niet-westerse cultuur komen verloopt de integratie te vaak stroef. Voor de Rotterdamse VVD zijn dan ook drie zaken van belang voor een geslaagde integratie: cultuur, taal en werk.

Onze Nederlandse samenleving is gebaseerd op de idealen van de Verlichting en liberale tradities, niet op religieuze overtuigingen. Deze hebben geleid tot een vrije en tolerante samenleving waarin ieder gelijkwaardig is, ongeacht je geslacht, seksuele geaardheid of geloof en tot een samenleving waarin kerk en staat gescheiden zijn. Het geeft ons een fundament van vrijheid, verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid. Die waarden zijn niet onderhandelbaar! Wie ze niet accepteert staat altijd aan de rand van de samenleving. De Rotterdamse VVD wil dat de gemeente altijd volstrekt duidelijk is, naar nieuwkomers én inwoners die hier langer zijn, waar de Nederlandse liberale-democratie voor staat. Wij willen geen gemeente die segregatie en onvrijheid stimuleert. Wij vinden bijvoorbeeld dat aparte zwembaden voor vrouwen die van hun man er niet op uit mogen niet moeten worden gesubsidieerd.

Niemand kan integreren als hij of zij de taal niet spreekt. Zolang er geen strenge eisen gesteld worden aan het taalniveau van immigranten, blijven er wijken bestaan die steeds verder segregeren in plaats van integreren. De Rotterdamse VVD wil dat iedereen die onder de wettelijke inburgeringsplicht valt zonder uitzondering aan de taal- en inburgeringscursussen deelneemt. Wij willen het aanbod van het taalonderwijs verbeteren zodat vraag en aanbod elkaar makkelijker vinden: deze verbetering is hard nodig. Het is de verantwoordelijkheid van de immigrant zelf om de Nederlandse taal te leren, maar de gemeente moet het wel toegankelijk maken.

Tenslotte dien je als immigrant, net als van ieder ander verwacht wordt, je steentje bij te dragen door aan het werk te gaan. En voor wie geen werk heeft, handhaaft de gemeente de Participatiewet. Dat betekent dat wie niet voldoende de taal leert, of zich niet voldoende inspant om aan een baan te komen, gekort wordt op de uitkering. Wij willen dat uitgeprocedeerde asielzoekers, die geen vluchteling zijn en definitief Nederland moeten verlaten, daadwerkelijk teruggaan naar hun land van herkomst. De gemeente moet deze uitgeprocedeerde asielzoekers en illegalen geen opvang bieden. Gemeentelijke opvang neemt de prikkel voor vertrek weg en geeft alleen maar valse hoop.

Voor wie in Rotterdam zijn kans grijpt en inburgert, is de stad gastvrij. Wie onze vrijheden omarmt, hoort er gewoon bij. Iedereen mag dan ook verwachten dat de gemeente discriminatie hard bestrijdt.” (pag. 26-27)

4.5 SP

“Er is blijvende aandacht nodig voor ons gedeeld verleden. Er moet op Rotterdamse scholen aandacht zijn voor alle aspecten hiervan, ook als het gaat om slavernij en het koloniale verleden van Nederland.

Op scholen is aandacht nodig voor de diversiteit in onze samenleving. Nu krijgt dit vooral plek in de pestprotocollen maar dit moet over naar de preventieve, positieve kant. Ook in de feesten op school zal deze diversiteit zichtbaar zijn.” (pag. 92)

“Kunst en Cultuur

Alle Rotterdammers moeten zich herkennen in het culturele aanbod. De SP wil een inclusieve culturele sector, het aanbod moet letterlijk actief en passief meer kleur krijgen.

De gemeente Rotterdam moet investeren in evenementen die alle Rotterdammers bij elkaar brengen, bijvoorbeeld buurt- en cultuurevenementen zoals werelds Delfshaven die vele culturen van onderaf bij elkaar probeert te brengen.

Wij zijn blij met het slavernijmonument in Rotterdam. Het is voor ons een belangrijk monument om een deel van onze geschiedenis te herdenken.

We ondersteunen de dialoog in de samenleving om bewust te kijken naar monumenten en straatnamen die personen uit de geschiedenis en hoe zij in onze stad geëerd worden ter discussie stellen. Er moet aandacht zijn voor de negatieve kant van hun geschiedenis.” (pag. 93)

“Nieuwkomers

Nieuwkomers zijn welkom in de stad en met elkaar moeten we ervoor zorgen dat ze zich snel thuis gaan voelen. Naast het leren van de taal is aandacht voor het verwerken van vluchttrauma's en het thuis voelen enorm belangrijk. Projecten en instellingen die zich richten op maatjes en het betrekken van nieuwkomers bij hun leefomgeving zullen we steunen.

Inburgering alleen biedt onvoldoende kennis van de samenleving. Extra aandacht op het informeren en ondersteunen van nieuwkomers is noodzakelijk.

Nieuwkomers moeten tijdens de inburgeringscursus goed wegwijs worden gemaakt in opleiding, werk en onze maatschappij en de Nederlandse taal leren.

Inburgeringsonderwijs moet plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van goed gekwalificeerde en uitgeruste non-profit-onderwijsinstellingen, die kunnen zorgen voor continuïteit en een passend onderwijsaanbod.

Wij dringen er landelijk op aan de vermarkting van de inburgering terug te draaien en wij stoppen, indien mogelijk, vast zelf met het aanbesteden van inburgeringscursussen.

Wij maken beter gebruik van de competenties en diploma's van nieuwkomers en vroegtijdige schoolverlaters, door deze diploma's te laten toetsen aan vastomlijnde criteria en ook door cursussen aan te bieden om de nieuwkomers aansluiting op werk te laten vinden.

De nadruk moet liggen op de meest duurzame weg naar werk, niet op de kortste weg naar werk. Geef daarom hoger opgeleide vluchtelingen de ruimte om te studeren en een diploma te halen waarmee een duurzame plek op de arbeidsmarkt verworven kan worden op hun eigen niveau, ook als zij wat ouder zijn. Dat kan door studeren met behoud van uitkering mogelijk te maken en hiertoe een convenant met het UAF af te sluiten.

De gemeente gaat samen met ROC's en werkgevers lokale mbotrajecten voor statushouders mogelijk maken: financiële hobbels wegnemen en schakelklassen en leerwerktrajecten opzetten.

Maak meer gebruik van bruggenbouwers met eenzelfde achtergrond, bijvoorbeeld bij Eritrese nieuwkomers, om ze beter te laten landen in de Nederlandse samenleving.” (pag. 93-94)

4.6 CDA

“We hoeven het niet altijd met elkaar eens te zijn, maar moeten elkaar wel respecteren. Discriminatie op welke grond dan ook past daar totaal niet bij. Van iedereen wordt gevraagd om een bijdrage te leveren aan de samenleving. Iedereen heeft de licht om naar vermogen bij te dragen. In werk, zorg of vrijwilligerswerk. Meedoen is wat dat betreft de motor van de integratie.

- Mensen spreken dezelfde taal (Nederlands). De gemeente stimuleert gratis taallessen door vrijwilligers.
- Maatschappijleer op school met specifieke aandacht voor Rotterdamse geschiedenis, context en ethiek. Ook aandacht voor rechtsstaat en democratie is van belang.
- Buddy-, maatjes, mentorprojecten worden uitgebreid, lerend van andere grote steden in Nederland en daarbuiten.
- De gemeente faciliteert kerken, moskeeën en andere organisaties die maatschappelijke initiatieven ontplooiën”. (pag. 17)

“2.2 Diversiteit, inburgering en integratie

Diversiteit hoort bij en maakt Rotterdam. Een diverse stad ontstaat echter niet vanzelf en de voorwaarden die diversiteit mogelijk maken, moeten worden beschermd. Dit betekent dat dat we grenzen moeten stellen aan activiteiten die onze open samenleving ondermijnen. Een open samenleving is namelijk, geen grenzeloze samenleving. Niet willen meedoen of het ontplooiën van activiteiten die onze rechtsorde ondermijnen moet scherp worden aangepakt. Alleen dan blijven de vrijheden, die nu te gemakkelijk als vanzelfsprekend worden beschouwd, fier overeind. Rotterdam moet dus weerbaar worden. Weerbaar tegen inmenging vanuit andere mogendheden die onrust en onderdrukking in onze stad veroorzaken. Weerbaar tegen het salafisme dat onze democratie en rechtsstaat liever vandaag dan morgen ziet verdwijnen.

Integratie en inburgering zijn essentieel om mee te kunnen doen en te leren wat er nodig is om onze open samenleving te kunnen onderhouden. Dit betekent niet dat we nieuwkomers vragen hun eigen cultuur of geloof overboord te gooien, maar deze op zo'n wijze een plek te geven in de stad dat ook anderen met een andere achtergrond dit kunnen doen. Zo beschermen we samen de westerse waarden en normen en voorkomen we het ontstaan van parallelle samenlevingen.

- Een programma “Weerbare stad” waarin wordt aangegeven hoe de stad wordt verdedigd tegen opruiing, radicale invloeden en inmenging vanuit andere mogendheden.
- Dit programma kent naast een preventief perspectief met ondersteuning voor slachtoffers en onderdrukking ook een handhavend perspectief om ondermijning van rechtsorde, denk aan de Turkse kliklijnen, op te sporen en aan te pakken.
- De integratie van statushouders worden verder verstevigd conform mede door het CDA ingediende initiatiefvoorstel ‘De vrijblijvendheid voorbij’. De regierol op dit dossier wordt verplaatst van landelijk naar lokaal. Zodat inburgering, maatschappelijke begeleiding, de participatieverklaring en reguliere gemeentelijke onderwijs-, werk- en taaltrajecten optimaal zijn afgestemd en voortgang lokaal kan worden gecontroleerd en bijgestuurd.

- Veruit de meeste statushouders zijn van goede wil en zijn enorm gemotiveerd om te slagen in Rotterdam. Wanneer er ondanks een hoge inzet vertraging in de integratie en inburgering ontstaat, wordt er zo snel mogelijk extra begeleiding georganiseerd.
- Ook gezinsmigranten worden verplicht tot het volgen van een traject van maatschappelijke begeleiding. De grootste groep statushouders bestaat uit gezinsmigranten maar de aandacht voor de integratie en inburgering van deze groep is nog te beperkt.
- Verwijtbaar gedrag, het begaan van criminele feiten en het bewust niet halen van het inburgeringstraject door een statushouder wordt bewust gecommuniceerd richting het Rijk in het kader van verblijfsrechtelijke gevolgen zoals opgenomen in de Wet inburgering.
- Momenteel houdt het traject inburgering en maatschappelijke begeleiding na drie jaar op, terwijl juist dan de maatschappelijke participatie echt begint. Samen met het welzijnswerk en Werk en inkomen wordt er daarom ook na drie jaar toegezien op maatschappelijke participatie.
- Taal is een randvoorwaarde voor integratie en participatie. Er wordt dan ook nauwkeurig gekeken of er aan de taaleis wordt voldaan. Voor Rotterdamers die niet aan de taaleis voldoen wordt er een specifiek taaltraject opgezet.
- Binnen vier jaar spreken alle in Rotterdam aanwezige voorgangers (imams/pastors/dominees) Nederlands. De gemeente financiert de Nederlandse met als voorwaarde dat er na vier jaar, los van citaten, in het Nederlands wordt voorgegaan.
- Diversiteit wordt omarmd. Voor slachtoffergedrag en het afschuiven van verantwoordelijkheid naar anderen is in Rotterdam geen plek. Vrijheden en rechten maar ook verantwoordelijkheden en verplichtingen gelden voor iedereen. “ (pag. 18-19)

“Bedrijven worden gestimuleerd om hun Nederlandstalige medewerkers taallessen te laten geven aan niet-Nederlandstalige medewerkers. Er dient hierbij voor alle partijen een prikkel te zijn.” (pag. 34)

4.7 NIDA

“Open Huis

Een jaarlijkse Open Dag voor een diversiteit aan levensbeschouwelijke huizen in de stad. Stedelijke gecoördineerd, mede door de gemeente mogelijk gemaakt. Voor iedereen toegankelijk.” (pag. 15)

“We vieren en herdenken samen

We vieren en herdenken samen. Van het bombardement tot Ketikoti, van Kerst, Holi tot Offerfeest. We maken elkaar bewust van de diepere betekenissen hiervan. In samenwerking met scholen, publieke campagnes en vrij parkeren en/of gratis OV op feest- en herdenkingsdagen. Ook vieren en herdenken we samen in al onze diversiteit in de burgerzaal van het stadhuis.” (pag. 15)

“Diversiteit in de zorg

Een meer persoonlijke benadering in de zorg, oog voor iemands voorkeuren, culturele achtergrond en levensbeschouwing, vraagt om diversiteitsbeleid. Het recht hierop is wettelijk vastgelegd in de zogenoemde ‘diversiteitseis’. We dienen hier actief op toe te zien en te handhaven en zorginstellingen hierop af te rekenen en te selecteren.” (pag. 18)

“Voortborduren op diversiteit aan gevestigde structuren

De rol van levensbeschouwelijke organisatie in de zorg is onmisbaar. Het gemeenschapsgeld voor ondersteuning en coördinatie van vrijwilligers en mantelzorgers dienen we niet alleen vanuit kerken, maar ook vanuit andere levensbeschouwelijke organisaties te organiseren.” (pag. 19)

“Begraven, natuurlijk, ook islamitisch

De diversiteit aan geboren en geworden Rotterdammers vraagt ook om een diversiteit aan begraafplaatsen, waar nodig en mogelijk gefaciliteerd door de stad. Zo ontbreekt het nog aan een islamitische (met eeuwige grafkrans) en een natuurbegraafplaats (aanstaande in de Bonnenpolder bij Hoek van Holland).” (pag. 19)

“Een divers en inclusief politieapparaat

De politie dient toegankelijk te zijn voor iedereen. De politie dient op alle niveaus een afspiegeling te zijn van de samenleving. Divers en inclusief. Met een inclusief diversiteitsbeleid bouwen we intern aan intercultureel en levensbeschouwelijk begrip, inclusief selectiebeleid en een inclusieve politiecultuur.” (pag. 21)

“10 voortaal

We bestrijden laaggeletterdheid met het stimuleren en faciliteren van toegankelijke taallessen Nederlands voor jong, oud en nieuw. Ook waarderen en ondersteunen we meertalige opvoeding en onderwijs. De beheersing van wereldtalen door Rotterdammers zijn een meerwaarde voor de stad en verdient stimulans.” (pag. 24)

“Diversiteitseis bij grotere culturele instellingen

De grotere kunstzinnige en culturele organisaties (met een jaarbegroting van meer dan één miljoen) hebben de verantwoordelijkheid zich te wortelen in de diverse stad die Rotterdam is. Deze culturele organisaties dienen actief diversiteitsbeleid (Code Diversiteit) te voeren en hierop te worden beloond, dan we afgerekend te worden. Meer diversiteit in personeel, programmering en promotie is nodig voor het vergroten van het bereik en de toegankelijkheid voor een divers publiek.” (pag. 25)

“Investeren in culturele initiatieven met een diverse programmering en publiek

We dienen met een betere verdeling van het cultuurbudget vooral te investeren in de vernieuwde initiatieven die een ander, breder en diverser publiek te bereiken, en vanuit deze diversiteit zijn ontstaan. Met cultuurscouts dienen deze initiatieven beter gescout en geholpen te worden in hun aanvraag, en verdere bloei en groei.” (pag. 25)

“Elke peuter een goede start

De toenemende tweedeling in het onderwijs is zorgelijk. Het op jonge leeftijd signaleren en wegnemen van leer- en ontwikkelachterstanden draagt bij aan het bevorderen van gelijke kansen. Wij zetten daarom in op de verdere ontwikkeling van de voorschoolse voorzieningen door het verbeteren van de (financiële) toegankelijkheid en de kwaliteit, het verder uitbreiden van het vve-aanbod en het zoveel mogelijk beperken van de administratieve last voor organisaties en ouders.

Begrip van elkaars verleden is nodig voor een gezamenlijke toekomst. Dit vraagt om een onderwijspakket met aandacht voor de wereldwijde Rotterdamse handels-, slavernij-, oorlogs- en migratiegeschiedenis.” (pag. 24)

“Waar is dat feestje? Hier is dat feestje!

Erkenning voor diverse culturele en levensbeschouwelijke feestdagen in het OV (in samenspraak met RET) en het parkeerbeleid. Daarmee gepaard ook meer diverse vieringen in de publieke ruimte en vanuit het stadhuis. Bijvoorbeeld aan het kerstdiner voor het kerstcees in de burgerzaal, maar het ontbreekt voorsnog aan iets als een Ramadanmaaltijd/iftar of een Holi-viering.” (pag. 34)

“Inclusie van diversiteit als stelregel (cultuur, zorg, welzijn, alles)

Culturele en levensbeschouwelijke diversiteit is de norm in de stad, maar nog niet in het beleid van de (semipublieke) instituties en instellingen die de stad dienen. Bijvoorbeeld aan domeinen als zorg en welzijn en niet in de laatste plaats cultuur. Rekening houden met diversiteit is niet alleen broodnodig voor gelijkwaardigheid, het is een verantwoordelijkheid en een recht. Het beleid en de uitvoering van semipublieke organisaties dient aan diversiteitseisen te voldoen en dient hier structureel op geëvalueerd te worden.” (pag. 34)

“Wij Rotterdam

City-branding van diversiteit als Rotterdamse identiteit en kernkwaliteit. Publieke campagnes (op straat en in het OV) ter bewustwording van onze gedeelde Rotterdamse identiteit binnen onze rijke diversiteit aan stads-/lotgenoten.” (pag. 35)

“Dekoloniseer Rotterdam van zwarte piet tot Botha-straat

Waarom eren we een Botha en geen Mandela in de Afrikaanderwijk op zuid? Het koloniale verleden heeft haar weerslag op de culturele mainstream vandaag de dag. Vaak subtiel en onbewust en juist daarom zo hardnekkig. Het heeft een impact op de (on)gelijkwaardigheid van ons mens- en wereldbeeld. Van de wereldkaart die we als vanzelfsprekend op school leren tot de racistische stereotype zwarte piet. We dekoloniseren de Rotterdamse cultuur door dit alles inzichtelijk te maken, te contextualiseren om ervan te leren en we passen aan en verwijderen waar nodig. We stellen de middelen beschikbaar die nodig zijn voor onderzoek, informatieoverdracht (op straat, school en musea) en aanpassing.” (pag. 35)

“Bewust verleden voor een gezamenlijke toekomst

Begrip van elkaars verleden is nodig voor een gezamenlijke toekomst. Dit vraagt om aandacht voor de wereldwijde Rotterdamse handels-, slavernij-, oorlogs- en migratiegeschiedenis. Dit dragen we niet alleen uit middels onderwijspakketten, maar ook met culturele (informatie)voorzieningen en campagnes in de publieke ruimte.” (pag. 35)

“Gidsgezinnen

Voor nieuwe Rotterdammers uit het buitenland die behoefte hebben aan iemand die hen zo nu en dan persoonlijk wegwijs kan maken, wordt er een netwerk van (vrijwillige) gidsgezinnen opgezet.

Een overheid van en voor iedereen. Een afspiegeling van de samenleving, voor de samenleving. Maar zo jong en kleurrijk als de stad is, zo oud en wit is de lokale overheid. Alle prioriteit aan diversiteitsbeleid en een interne inclusieve organisatiecultuur. “ (pag. 35)

4.8 GroenLinks

“3.1.1 De stad is van iedereen

Diversiteit in de stad: Rotterdam is een open stad. We voeren actief beleid op diversiteit, emancipatie en acceptatie. Organisaties die zich daarmee bezighouden krijgen steun.

Een stad voor jong en oud: De gemeente Rotterdam ondersteunt initiatieven die jongeren en ouderen met elkaar verbindt.

Shelter City: Rotterdam wordt een ‘Shelter City’. Shelter Cities bieden tijdelijke opvang aan mensen die in de problemen komen omdat ze mensenrechten-schendingen in hun eigen land bestrijden” (pag. 23)

“3.1.4 Nieuwkomers en vluchtelingen

Humaan beleid voor vluchtelingen: Statushouders die zich in de stad vestigen worden tenminste een jaar lang na aankomst intensief begeleid. Ze zijn Rotterdammer vanaf de dag van aankomst. Nieuwkomers maken een snelle start. De leren de taal, gaan studeren en zo snel mogelijk aan het werk.

Bed, bad, brood: Ongedocumenteerden worden opgevangen in Rotterdam. Behalve bed, bad en brood krijgen zij begeleiding aangeboden. Rotterdam werkt niet mee aan het opleggen van vreemdelingendetentie. Het detentiecentrum op Rotterdam Airport wordt niet langer gebruikt voor het opsluiten van ongedocumenteerden.”(pag. 24)

4.9 Christenunie - SGP

“De vrijheid van godsdienst is geen absoluut recht, maar wordt beperkt door de grenzen van de wet. Zo mag dit geen legitimatie zijn voor vrouwenbesnijdenis of het omverwerpen van de rechtsorde. Personen die misbruik maken van de vrijheid van godsdienst, door anderen het recht te ontzeggen om zich te bekeren van bijvoorbeeld de islam naar het christendom, moeten hard worden aangepakt.

Wij willen daarom:

- Ruimte voor geloof in het publieke domein.
- Geen seculier of religieus gemeentelijk voorkeursbeleid.
- Huizen van de Wijk blijven beschikbaar voor religieuze organisaties.
- Aandacht voor intimidatie en geweldpleging jegens bekeerlingen.” (pag. 11.)

“3.8 Opvang vluchtelingen en integratie statushouders

Vluchtelingen die huis en haard hebben verlaten en in Nederland asiel hebben aangevraagd verdienen een veilig onderkomen. Net als vele andere gemeenten is de gemeente Rotterdam verantwoordelijk voor een goede opvang van vluchtelingen. De ChristenUnie -SGP vindt dat Rotterdam haar aandeel en verantwoordelijkheid moet blijven nemen in de opvang van vluchtelingen. Ook zij zijn waardevol. We kiezen daarbij voor kleinschalige opvang in wijken die hiervoor de draagkracht hebben.

In de goede opvang van vluchtelingen gaat onze bijzondere zorg uit naar kwetsbare groepen, zoals alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV'ers), christenen en LHBTI's. Zij kunnen het erg moeilijk hebben in opvangcentra.

Asielzoekers moeten al tijdens hun procedure meer ruimte krijgen om deel te nemen aan de samenleving. Het eindeloos niets doen is slecht voor ieder mens en al helemaal voor mensen die traumatische ervaringen hebben. Mogelijkheden om bijvoorbeeld de taal te leren en vrijwilligerswerk te doen dragen bovendien bij aan een snellere integratie, mochten ze in Nederland kunnen blijven.

Nieuwkomers die het recht hebben om in Nederland te blijven moeten zo snel als mogelijk starten met het inburgeringsproces. Enerzijds moet de samenleving hen de kans bieden om zich te ontplooiën, anderzijds ligt er een belangrijke verantwoordelijkheid voor de migrant zelf om mee te doen. De ChristenUnie -SGP wil dat de gemeente Rotterdam in samenwerking met haar maatschappelijke partners een nieuw integratietraject ontwikkelt, dat beide elementen meer in evenwicht brengt. Hierbij is het van belang dat de mogelijkheden worden verruimd om actief kennis te maken met de maatschappij. Initiatieven vanuit de samenleving die hiervoor worden georganiseerd, verdienen aanmoediging en ondersteuning.

Belangrijk is tegelijk dat nieuwkomers leren dat de Nederlandse grondwettelijke waarden leidend zijn.

Naast de integratie van nieuwkomers heeft de gemeente Rotterdam een belangrijke taak in het huisvesten van statushouders. De ChristenUnie-SGP vindt het belangrijk dat Rotterdam de door het rijk gestelde doelstelling voor de huisvesting van statushouders haalt. Als er onvoldoende woningen beschikbaar zijn, is het van belang om creatief te zijn en (tijdelijk) extra huisvesting te realiseren.

Wij willen daarom:

- Een goede opvang en een warm welkom voor vluchtelingen met speciale aandacht voor kwetsbare doelgroepen.
- De start van een voorschoolprogramma op de opvanglocatie voor AMV'ers, in overleg met het COA en het lokale onderwijs.
- Aanbod van laagdrempelige informatie en begeleiding bij het regelen van inburgering.
- Een nieuw integratiebeleid in samenspraak met alle stakeholders in Rotterdam (COA, IND, Vluchtelingenwerk, maatschappelijke organisaties, scholen, kerken en het bedrijfsleven).
- Aanmoediging en ondersteuning van initiatieven vanuit de samenleving (zoals maatjesprojecten) die de taal en participatie bevorderen. Studenten en jongeren kunnen belangrijk aandeel leveren in de maatjesprojecten.
- Het bedrijfsleven inschakelen en uit dagen om statushouders een stageplek of werkplek aan te bieden.
- Integratiesteunpunten in de wijk, waar statushouders terecht kunnen met hun vragen.
- Niet de kortste weg naar werk, maar de meeste duurzame weg naar werk. Het moet makkelijker worden om met behoud van uitkering door te studeren als dat een beter passende baan oplevert. Dat geldt voor de voorbereidingsfase op de studie (voordat studiefinanciering kan worden aangevraagd) en voor vluchtelingstudenten boven de dertig jaar.
- Een betere toegang tot het mbo voor statushouders door lokale mbo-trajecten mogelijk te maken en afspraken tussen ROC's, werkgevers en de gemeente." (pag. 23-24)

4.10 Partij voor de Dieren

"Vluchtelingen worden opgevangen op een wijze die hen in staat stelt zo snel mogelijk te integreren. Statushouders worden geholpen bij het vinden van werk." (pag. 19)

"De gemeente steunt initiatieven om het erfgoed van migranten in de stad zichtbaar te maken." (pag. 19)

"• De gemeente biedt kleinschalige opvang aan vluchtelingen, gespreid over de gemeente. Om de sociale cohesie niet te ontwrichten, is het aantal vluchtelingen dat gehuisvest wordt nooit meer dan een kwart van het aantal inwoners voorafgaand aan de opvang. Statushouders worden geholpen om zo snel mogelijk te integreren. De gemeente ondersteunt inburgering en het leren van de taal.

- Er komt een bed-bad-brood-regeling voor mensen die uitgeprocedeerd zijn over hun asielaanvraag en mensen die ongedocumenteerd zijn." (pag. 20)

4.11 PVV

“Sluiten alle moskeeën, te beginnen met de grootste van ons land, de Essalammoskee.”

“Verbod op islamitsch onderwijs”

“Asielzoekerscentrum Beverwaard sluiten en nooit meer asielopvang in Rotterdam toestaan.”

“Wethouder voor de-islamiseren”.

“Geen illegalenopvang (dus geen ‘bed, bad, brood’ voor uitgeprocedeerden). “

4.12 DENK

"Acceptatie in plaats van integratie

In plaats van integratie is wederzijdse acceptatie ons hoogste doel. Wij verzetten ons tegen de beleidsmatige problematisering van grote groepen Rotterdammers die door de eenzijdige term ‘integratie’ met simplistisch taalgebruik buiten onze samenleving worden geplaatst. Wij spreken iedereen aan als Rotterdammer en betrekken iedereen bij onze stad. Integratie geldt voor de nieuwkomers, niet voor Rotterdammers die al generaties lang wonen in en bijdragen aan onze stad.” (pag. 13)

“1 Inclusie en Acceptatie

DENK Rotterdam wil daarom het volgende:

- Het met trots uitdragen van een inclusief Rotterdammerschap. Wij zoeken de samenwerking op met alle Rotterdamse organisaties om dit Rotterdammerschap uit te dragen met concrete bewustwordingsactiviteiten: zoals het ontwikkelen van lespakketten. Samen maken wij onze stad.
- Het in gesprek treden met onderwijsinstellingen in onze stad om migratiegeschiedenis, het slavernijverleden, het koloniale verleden, de bijdrage van gastarbeiders aan onze stad en onze gedeelde identiteit als Rotterdammers van grotere aandacht te voorzien in de les.
- Het faciliteren van wijkprojecten die bewoners met verschillende achtergronden bij elkaar brengen in het kader van het verbinden van leefwerelden.
- Het instellen van harde quota bij Rotterdamse ambtelijke organisaties, zodat deze organisaties eindelijk een afspiegeling vormen van onze stad. Gemeentelijke organisaties gaan actief diversiteitsbeleid voeren in werving, doorstroming en selectie.

(...)

- Het instellen van een ‘Diversiteitsraad’ om de stem van diversiteit te kunnen vertolken in de richting van het stadsbestuur.
- Het oprichten van een interdisciplinair instituut dat gericht is op kennisuitwisseling over het slavernijverleden en de afro-caribische geschiedenis.
- Het oprichten van een migratiemuseum, waarmee de kennis over onze migratiegeschiedenis wordt vergroot.
- Het scheppen van meer bewustwording over straten en pleinen die de naam dragen van historische personen die een rol hebben gehad in het koloniale verleden, zoals de Witte de

Withstraat en straten in de Afrikaanderwijk. Vervanging door namen van personen die hebben gestaan voor acceptatie en inclusie kan rekenen op onze steun." (pag. 8-13)

"Het geven van vergrote aandacht aan de begeleiding van statushouders naar betaald werk. De Gemeente Rotterdam moet statushouders actiever begeleiden naar taallessen en opleidingen, en werken aan de erkenning van diploma's." (pag. 19)

"Waardengericht onderwijs met een Rotterdams accent Onderwijs dient niet alleen gericht te zijn op het overbrengen van kennis, maar ook op het overbrengen aan jongeren wat het betekent om Rotterdammer te zijn. Onze stad is divers, met een uniek verleden en een eigenzinnige identiteit. DENK Rotterdam staat daarom voor meer aandacht voor ons gedeelde Rotterdamse verleden in ons onderwijs. Kernonderdelen hierbij zijn migratiegeschiedenis, het slavernijverleden, het bombardement, de wederopbouw en burgerschap in een pluriforme samenleving. Het verhaal van Rotterdam is prachtig en dient te worden doorverteld!" (pag. 20-21)

"Scholen die er werk van maken om de leefwerelden van de verschillende Rotterdammers met elkaar te verbinden. De gemeente zet daarom in op het oprichten van 'vriendschapsscholen' om segregatie in het onderwijs in Rotterdam terug te dringen. Bij vriendschapsscholen werken verschillende scholen samen om diverse leerlingen gezamenlijke projecten uit te laten voeren." (pag. 22)

"Afspraken maken met scholen om het Rotterdammerschap op een prominentere wijze van aandacht te voorzien in het onderwijs, met als speerpunten migratiegeschiedenis, het slavernijverleden en onze Rotterdamse geschiedenis." (pag. 23)

"Het representatief maken van de politieorganisatie. DENK Rotterdam zet zich in voor toetsbare quota bij de politie om de politie uiterlijk in 2026 op alle functieniveaus een afspiegeling te maken van de stad. Dit geldt ook voor de gemeentelijke veiligheidsorganisaties." (pag. 29)

"Het bevorderen van meertaligheid binnen het politiekorps, zodat de politie beter kan handhaven in de diverse stad Rotterdam." (pag. 30)

Verder lezen?

IDEM Rotterdam geeft ook Stadsbeelden uit, die een overzicht geven van de beschikbare feiten en cijfers per thema: [integratie](#), [discriminatie](#), [vrouw/man-emancipatie](#) en [lgbt-emancipatie](#). Waar relevant zijn deze Rotterdamse gegevens in een landelijke context geplaatst. De Stadsbeelden worden regelmatig geactualiseerd. Je vindt er dus de meest recente inzichten.